

Rolnummer 594
Arrest nr. 40/94 van 19 mei 1994

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 12 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 21 december 1992 « portant diverses mesures en matière de Culture, d'Affaires sociales, d'Enseignement et de Budget » (houdende diverse maatregelen inzake Cultuur, Sociale Zaken, Onderwijs en Begroting), ingesteld door de v.z.w. « Association des directeurs de l'enseignement des arts plastiques et de promotion socio-culturelle » (A.D.E.A.P.) en anderen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters K. Blanckaert, H. Boel, P. Martens, Y. de Wasseige en G. De Baets, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van het beroep

Bij verzoekschrift van 28 juli 1993, dat aan het Hof is toegezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief en op 29 juli 1993 op de griffie is ontvangen, vorderen :

1. de vereniging zonder winstoogmerk « Association des directeurs de l'enseignement des arts plastiques et de promotion socio-culturelle » (afgekort A.D.E.A.P.), waarvan de maatschappelijke zetel is gevestigd te 1000 Brussel, Zuidstraat 144, vertegenwoordigd door haar raad van bestuur;

2. Frank Vantournhout, directeur van de Academie voor Schone Kunsten te Brussel, wonende te 1040 Brussel, Tervurenlaan 69;

3. Marie-France du Castillon, lerares tapijtkunst, wonende te 6140 Fontaine-l'Evêque, chaussée de Charleroi 525;

4. Monique Vansant, kleuteronderwijzeres, wonende te 4000 Luik, rue Sergent Mersch 15;

5. Jean-Claude Legrand, wonende te 7602 Bury, rue d'Hoyaux 13, handelend zowel in eigen naam als in de hoedanigheid van vader van zijn minderjarige dochter Aurélie Legrand, geboren op 22 augustus 1980 en bij hem wonende;

die woonplaats hebben gekozen ten kantore van Mr. M. Mahieu en Mr. Fr. Tulkens, advocaten te 1050 Brussel, Louizalaan 523, de vernietiging van artikel 12 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 21 december 1992 « portant diverses mesures en matière de Culture, d'Affaires sociales, d'Enseignement et de Budget » (houdende diverse maatregelen inzake Cultuur, Sociale Zaken, Onderwijs en Begroting), bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 3 april 1993.

Bij een verzoekschrift van dezelfde dag hebben de verzoekende partijen de schorsing van dezelfde bepaling gevorderd. Die vordering werd verworpen bij arrest van 5 augustus 1993.

II. De rechtspleging

Bij beschikking van 29 juli 1993 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Bij beschikking van 2 augustus 1993 is rechter P. Martens aangewezen om de zetel aan te vullen.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Van het beroep is overeenkomstig artikel 76 van de voormelde bijzondere wet kennisgegeven bij op 2 augustus 1993 ter post aangetekende brieven, die op 3 en 4 augustus 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de voormelde wet voorgeschreven bericht is in het *Belgisch Staatsblad* van 19 augustus 1993 bekendgemaakt.

De Franse Gemeenschapsregering, vertegenwoordigd door haar voorzitter, wiens kabinet gevestigd is te 1040 Brussel, Kunstlaan 14 a-d, heeft bij op 15 september 1993 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

De Vlaamse Regering, vertegenwoordigd door haar Minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, wiens kabinet gevestigd is te 1010 Brussel, Administratief Centrum, Arcadengebouw, 6de verdieping, heeft bij op 16 september 1993 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Afschriften van die memories zijn conform artikel 89 van de organieke wet overgezonden bij op 30 september 1993 ter post aangetekende brieven.

De verzoekende partijen hebben bij op 29 oktober 1993 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 21 december 1993 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 28 juli 1994.

Bij beschikking van 20 januari 1994 heeft het Hof de partijen verzocht binnen een maand vanaf de kennisgeving een aanvullende memorie in te dienen betreffende een middel dat ambtshalve zou kunnen worden opgeworpen.

Van die beschikking is kennisgegeven bij op 20 januari 1994 ter post aangetekende brieven, die op 21 januari 1994 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De verzoekende partijen, de Franse Gemeenschapsregering en de Vlaamse Regering hebben ieder een aanvullende memorie overgezonden, bij respectievelijk op 17 februari 1994, 18 februari 1994 en 21 februari 1994 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 10 maart 1994, heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting vastgesteld op 31 maart 1994.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 10 maart 1994 ter post aangetekende brieven, die op 11 maart 1994 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting van 31 maart 1994 :

- zijn verschenen :

. Mr. M. Mahieu, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partijen;

- . Mr. G. Schoeters, *loco* Mr. P. Devers, advocaten bij de balie te Gent, voor de Vlaamse Regering;
- . Mr. L. Cambier, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Franse Gemeenschapsregering;
- hebben de rechters P. Martens en K. Blanckaert verslag uitgebracht;
- zijn voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *Onderwerp van de bestreden bepalingen*

Artikel 12 van het bestreden decreet van 21 december 1992 bepaalt :

« Vanaf het schooljaar 1993-1994 wordt een inschrijvingsgeld geïnd in de inrichtingen voor kunstonderwijs met beperkt leerplan, georganiseerd of gesubsidieerd door de Franse Gemeenschap.

De Executieve bepaalt dat inschrijvingsgeld :

- tussen 1.000 en 1.500 fr. voor de leerlingen die nog geen 18 jaar zijn bij hun inschrijving;
- tussen 3.000 en 5.000 fr. voor de leerlingen die ten minste 18 jaar zijn bij hun inschrijving.

Ze bepaalt de criteria voor uitzonderingen op de betaling van dat inschrijvingsgeld. »

Bij een besluit van 2 maart 1993, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 3 juli 1993, heeft de Franse Gemeenschapsexecutieve het bedrag van het inschrijvingsgeld vastgesteld op 1.500 frank voor de leerlingen van het secundair onderwijs die nog geen 18 jaar zijn op 31 december van het lopende schooljaar en op 4.500 frank voor de personen die ten minste 18 jaar zijn op 31 december van het lopende schooljaar.

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de verzoekende partijen

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

A.1.1. De A.D.E.A.P., de eerste verzoekende partij, is een groepering van de directeurs van onderwijsinstellingen voor plastische kunsten en sociaal-culturele promotie. De tweede verzoekende partij, Frank Vantournhout, is directeur van de Academie voor Schone Kunsten te Brussel. De derde verzoekende partij, Marie-France du Castillon, is lerares in de stoffen en tapijtkunst aan de Academie voor Schone Kunsten Alphonse Darville te Charleroi. Die drie verzoekers menen dat hun toestand rechtstreeks en ongunstig kan worden geraakt door de invoering van een inschrijvingsgeld, schoolgeld genoemd, dat de functie die zij uitoefenen kan bedreigen doordat het zal leiden tot een vermindering van hun leerlingenaantal, aangezien het onderwijs dat zij verstrekken tot dusver kosteloos was. Er bestaat derhalve een risico van vermindering of afschaffing van betrekkingen van het directiepersoneel en het onderwijzend personeel.

A.1.2. De vierde verzoekende partij, Monique Vansant, is kleuteronderwijzeres. Sinds 1 september 1988 volgt zij tekenlessen aan de Academie voor Schone Kunsten te Luik. De vijfde verzoekende partij, Jean-Claude Legrand, handelt in naam van zijn minderjarige dochter Aurélie, die 13 jaar oud is en sedert 1 september 1992 aan de Academie voor Schone Kunsten Alphonse Darville te Charleroi lessen volgt in verscheidene disciplines. De bestreden norm zal de toestand van die verzoekers raken, aangezien zij een inschrijvingsgeld zullen moeten betalen van respectievelijk 4.500 en 1.500 frank.

Ten gronde

Ten aanzien van het eerste middel

A.2.1. De aangevochten bepaling schendt artikel 17, § 3, van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 2.1 en 13.2 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, opgemaakt te New York op 19 december 1966, goedgekeurd bij de wet van 15 mei 1981 en bij het decreet van de Franse Gemeenschap van 8 juni 1982,

doordat de bestreden bepaling een inschrijvingsgeld invoert voor het volgen van kunstonderwijs met beperkt leerplan,

terwijl de in het middel bedoelde bepalingen van de Grondwet en van het Internationaal Verdrag de Belgische overheid verbieden wetten aan te nemen die ingaan tegen de verplichting tot handhaving van de kosteloosheid in het onderwijs, wanneer die kosteloosheid bestond bij de inwerkingtreding van het Verdrag ten aanzien van België, en terwijl die kosteloosheid werkelijk bestond op de datum van die inwerkingtreding, voor het kunstonderwijs met beperkt leerplan.

A.2.2. Artikel 17, § 3, eerste lid, eerste zin, van de Grondwet, luidt : « Iedereen heeft recht op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden. »

De fundamentele rechten die de federale wetgever in de onderwijswetgeving moet naleven, vloeien niet alleen voort uit de bepalingen van titel II van de Grondwet, maar eveneens uit de internationale verdragen over dit onderwerp, die in het internationaal recht voor België bindend zijn en in de interne rechtsorde zijn opgenomen door de invoering, al naar het geval, van een instemmingswet of instemmingsdecreet, overeenkomstig artikel 68, tweede lid, oude versie, van de Grondwet en artikel 16 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

A.2.3. Artikel 2.1 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, opgemaakt te New York op 19 december 1966, bepaalt :

« Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag verbindt zich maatregelen te nemen, zowel zelfstandig als binnen

het kader van de internationale hulp en samenwerking, met name op economisch en technisch gebied, en met volledige gebruikmaking van de hem ter beschikking staande hulpbronnen, ten einde met alle passende middelen, inzonderheid de invoering van wettelijke maatregelen, tot een algehele verwezenlijking van de in dit Verdrag erkende rechten te komen.»

Volgens artikel 13 van hetzelfde Verdrag dient het lager onderwijs kosteloos te zijn en dient de kosteloosheid, wat het secundair en het hoger onderwijs betreft, geleidelijk te worden ingevoerd. Voor de onderwijsvormen die kosteloos zijn bij de opnemng van het Verdrag in de Belgische rechtsorde, mag die kosteloosheid, krachtens de zogeheten « standstill »-verplichting, later niet worden gewijzigd of opgeheven. Het Verdrag is in België in werking getreden op 6 juli 1983, de datum van bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van de instemmingswet van 15 mei 1981 en van het decreet van de Franse Gemeenschap van 8 juni 1982. In 1983 en zonder onderbreking tot heden, was het kunstonderwijs met beperkt leerplan kosteloos. Door een inschrijvingsgeld in te voeren, heeft de Franse Gemeenschap derhalve de voormelde « standstill »-verplichting miskend.

Ten aanzien van het tweede middel

A.3.1. De aangevochten bepaling schendt artikel 17, § 4, van de Grondwet, doordat artikel 12 van het bestreden decreet een discriminerend onderscheid invoert tussen het onderwijs met beperkt leerplan, dat kosteloos was en waarvoor thans moet worden betaald, enerzijds, en het algemeen vormend lager en secundair onderwijs, dat kosteloos blijft, anderzijds,

terwijl artikel 17, § 4, van de Grondwet het beginsel vastlegt volgens hetwelk alle leerlingen of studenten, ouders, personeelsleden en onderwijsinstellingen gelijk zijn voor de wet of het decreet, en volgens hetwelk de wet of het decreet enkel rekening kunnen houden met de eigen karakteristieken van iedere inrichtende macht om een aangepaste en gedifferentieerde behandeling te verantwoorden.

A.3.2. Naar luid van artikel 12 van de wet van 29 mei 1959, de zogeheten « schoolpactwet », is « het be-waarschool-, lager en secundair onderwijs met volledig leerplan (...) kosteloos in inrichtingen van de Staat en in inrichtingen die de Staat (...) subsidieert ». Van dat onderwijs, het zogeheten algemeen vormend onderwijs, maakt het kunstonderwijs, op enkele zeldzame uitzonderingen na, geen deel uit. De wetgever heeft niettemin die onderwijsvorm op voet van gelijkheid geplaatst met het algemeen vormend onderwijs door het tot dusver kosteloos te laten verstrekken. Aldus heeft hij zijn wil te kennen gegeven om het algemeen vormend onderwijs te laten vervullen door het kunstonderwijs, dat een vorming verschaft die, zonder gericht te zijn op oogmerken van rendabiliteit, beroepsopleiding of tewerkstelling, effectief bijdraagt tot de ontplooiing van de persoonlijkheid van de leerlingen die de inspanning leveren het te volgen. Door een inschrijvingsgeld in te voeren dat uitsluitend op het kunstonderwijs met beperkt leerplan toepasselijk is, voert het bestreden decreet een onverantwoord verschil in tussen de onderwijsvormen. Een verschil tussen beide onderwijsvormen is weliswaar geoorloofd in zoverre het algemeen vormend onderwijs verplicht is terwijl het kunstonderwijs dat niet is, maar dat onderscheid is ongeoorloofd wanneer in het kunstonderwijs, dat nochtans als waardevol en aanbevelenswaardig is erkend, schoolgeld wordt ingevoerd en derhalve een beperking wordt opgelegd op het vlak van de toelatingsvoorwaarden.

A.3.3. Hoeveel goede wil en moed de leerlingen ook aan de dag leggen, het feit dat schoolgeld moet worden betaald, zal een zeker aantal onder hen ertoe dwingen af te zien van het volgen van een onderwijsvorm die zij hadden gevolgd als dat onderwijs kosteloos was gebleven. Dit zal leiden tot een overeenkomstige vermindering van het aantal betrekkingen voor onderwijzend en administratief personeel in het kunstonderwijs met beperkt leerplan.

Standpunt van de Franse Gemeenschap

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

A.4.1. De stelling van de eerste drie verzoekende partijen volgens welke de invoering van een schoolgeld noodzakelijkerwijze nefaste gevolgen zou hebben voor het aantal leerlingen, kan niet worden gevolgd.

In de Vlaamse Gemeenschap heeft de invoering, reeds verscheidene jaren geleden, van een inschrijvingsgeld niet geleid tot een daling van het schoolbezoek in het kunstonderwijs. Het onderwijs voor

sociale promotie, waarvoor eveneens schoolgeld moet worden betaald, breidt zich voortdurend uit. Het gekritiseerde inschrijvingsgeld zal de verbetering van de financiële toestand van de academies mogelijk maken, waarvan de subsidies sedert 1983 zijn geblokkeerd. Aldus zullen nieuwe klassen kunnen worden geopend.

De aangevochten bepaling kan de eerste drie verzoekende partijen derhalve niet op rechtstreekse en ongunstige wijze raken.

A.4.2. Wat de vierde en de vijfde verzoekende partij betreft, zou hun belang enkel kunnen worden aangenomen indien zij aantonen dat zij daadwerkelijk aan een academie zijn ingeschreven en zij niet de vrijstellingen genieten die zijn vastgesteld bij artikel 3 van het besluit van de Regering van de Franse Gemeenschap van 2 maart 1993, dat het bedrag van het schoolgeld bepaalt.

Ten gronde

Ten aanzien van het eerste middel

A.5.1. Artikel 17, § 3, van de Grondwet waarborgt de kosteloosheid van het onderwijs tot het einde van de leerplicht. Het verzet zich niet tegen de invoering van een schoolgeld voor de toegang tot het kunstonderwijs met beperkt leerplan.

A.5.2. Artikel 13 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten bevat verbintenissen die betrekking hebben op het lager, het middelbaar en het hoger onderwijs. Het kunstonderwijs met beperkt leerplan behoort tot geen enkele van die onderwijscategorieën.

De afdeling wetgeving van de Raad van State heeft in haar advies over het aangevochten decreet in ontwerp weliswaar haar bezorgdheid geuit ten aanzien van de bestaanbaarheid ervan met het voormelde Internationaal Verdrag.

In de memorie van toelichting werd geantwoord dat het kunstonderwijs met beperkt leerplan, dat betrekking heeft op lessen die 's avonds, gedurende het weekend en op woensdagnamiddag aan de academies worden gegeven, geenszins valt onder de definitie van het middelbaar onderwijs die in artikel 13 van het Verdrag is gegeven. Het is geen verplicht, technisch of beroepsonderwijs, maar wel een onderwijs dat gedurende de vrije tijd wordt verstrekt, zelfs als het « gevolgen kan hebben voor de beroepskeuze bij diegenen die een artistiek beroep beogen ».

A.5.3. Uit de algemene opzet van het Verdrag blijkt dat het de mogelijkheid waarborgt een basisondericht te genieten alsook een beroepsopleiding die het mogelijk moet maken zich in het beroepsleven in te schakelen.

A.5.4. De vijfde zitting van het Comité voor economische, sociale en culturele rechten van de V.N. heeft bevestigd dat artikel 13 restrictief moet worden geïnterpreteerd. Daarbij werd immers beklemtoond dat elke partij « de fundamentele minimumverplichting heeft ervoor te zorgen dat op zijn minst aan het essentiële van elk van de rechten wordt voldaan ».

A.5.5. Zelfs in de veronderstelling dat het kunstonderwijs met beperkt leerplan onder artikel 13 van het Verdrag ressorteert en de Franse Gemeenschap een « standstill »-verplichting heeft, is die verplichting niet absoluut : het is steeds mogelijk ervan af te wijken om redenen die verband houden met budgettaire omstandigheden. Artikel 2.1 van het Verdrag verwijst overigens naar de « volledige gebruikmaking van de (...) ter beschikking staande hulpbronnen » van elke Staat.

A.5.6. Arrest nr. 33/92 van het Hof, dat heeft geoordeeld dat artikel 13.2 van het Verdrag zich ertegen verzet dat België maatregelen zou nemen die zouden ingaan tegen de doelstelling die door dat Verdrag wordt gedefinieerd, bevat een voorbehoud : « rekening houdend met de situatie van de overheidsfinanciën ». De moeilijke financiële situatie van de Franse Gemeenschap verantwoordt genoegzaam de gekritiseerde bepaling.

Ten aanzien van het tweede middel

A.6.1. Het middel is niet-ontvankelijk : in zoverre het betrekking heeft op het besluit van 2 maart 1993, is het

middel vreemd aan de bevoegdheid van het Hof. De verzoekende partijen hebben overigens geen enkel beroep tegen dat besluit ingesteld voor de Raad van State, die als enige bevoegd is om kennis te nemen van een dergelijk beroep.

A.6.2. De beslissing om de toegang tot het kunstonderwijs met beperkt leerplan aan een schoolgeld te onderwerpen, is verantwoord : zij steunt op een objectief verschil; het bedrag van de inschrijvingsgelden is redelijk. De vrijstellingen die zijn vastgesteld bij het besluit van 2 maart 1993 houden rekening met de bijzondere situaties waarin sommige leerlingen zich kunnen bevinden.

A.6.3. Voor het onderwijs voor sociale promotie moet eveneens worden betaald, hoewel de doelstelling ervan nauwer verband houdt met het beroepsleven.

A.6.4. De doelstelling van het schoolgeld bestaat er ook in de academies nieuwe budgettaire middelen te verschaffen. De betaling van het schoolgeld is bedoeld om de gebruikers bewust te maken van hun verantwoordelijkheid en om te vermijden dat zij van de kosteloosheid zouden profiteren om zich lichtzinnig in te schrijven en vervolgens ervan af te zien de hele cyclus te volgen waarvoor zij zich hadden ingeschreven.

Standpunt van de Vlaamse Regering

A.7. De tussenkomen partij richt zich naar de wijsheid van het Hof.

Antwoord van de verzoekende partijen

A.8.1. Het is onjuist te beweren dat het kunstonderwijs « heel bijzonder » is : uit verschillende verordeningsbepalingen blijkt dat dat onderwijs een voorbereidende, een middelbare en een hogere cyclus omvat, die eindigen met de uitreiking van getuigschriften, van studiebewijzen en, ten slotte, van het eindexamen.

A.8.2. Een dergelijk onderwijs kan niet worden beschouwd als een « hobby » met als voorwendsel dat het toegankelijk is voor personen van alle leeftijden, aangezien die omstandigheid niet ter zake doet. In talrijke sectoren bestaat trouwens hoger onderwijs buiten de gewone lessen, dat voor personen van alle leeftijden toegankelijk is.

A.8.3. Het is eveneens onjuist te betogen dat enkel het onderwijs dat op de beroepsopleiding is gericht, die naam verdient. Net zoals het algemeen vormend onderwijs, draagt het kunstonderwijs, zelfs al maakt het er geen deel van uit, bij tot een verruimde beroepsopleiding. Het verzekert de beroepsopleiding van de leraars van morgen. Het bereidt voor op de opleiding aan de conservatoria.

A.8.4. De overwegingen met betrekking tot de financiële situatie van de Franse Gemeenschap doen niet ter zake en de vergelijking met de Vlaamse Gemeenschap is niet adequaat, aangezien in 1983 een laag schoolgeld is ingevoerd zonder ontradende werking, terwijl een bruuske verhoging, in 1990-1991, tot een daling van de inschrijvingen heeft geleid.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

A.9.1. De eerste verzoekende partij doet blijken van haar belang door haar maatschappelijk doel. De tweede verzoeker is directeur van een academie : zijn toestand kan worden geraakt door een vermindering van het leerlingenaantal. De derde verzoekende partij is lerares tapijtkunst : een daling van het aantal leerlingen in haar klas kan leiden tot de vermindering of de schrapping van haar baan.

A.9.2. De vierde en de vijfde verzoeker tonen hun belang aan door te vermelden dat de vierde verzoekster en de dochter van de vijfde verzoeker leerling in het kunstonderwijs waren toen het kosteloos was. Zij leveren overigens het bewijs dat de vierde verzoekende partij zich aan de Academie voor tekenen te Luik heeft ingeschreven voor het schooljaar 1993-1994 en dat de dochter van de vijfde verzoeker zich aan het Conservatorium te Doornik heeft ingeschreven, na aan de Academie voor Schone Kunsten te Charleroi ingeschreven te zijn geweest in het schooljaar 1992-1993.

Ten gronde

Ten aanzien van het eerste middel

A.10.1. Bij zijn arrest nr. 33/92 heeft het Hof reeds beslist dat artikel 17, § 3, van de Grondwet in samenhang diende te worden gelezen met de bepalingen van het voormelde Internationaal Verdrag.

Het doel van dat Verdrag bestaat erin door het recht op onderwijs de ontplooiing van het individu te verzekeren doorheen de verschillende onderwijstypes en -niveaus (artikel 13.1).

A.10.2. Uit de omstandigheid dat de Belgische Staat en nadien de Franse Gemeenschap het kunstonderwijs geen deel hebben laten uitmaken van het algemeen vormend onderwijs, kan niet worden afgeleid dat het kunstonderwijs uit de werkingssfeer van dat Verdrag zou zijn uitgesloten. Integendeel, de letter, de geest en het doel ervan nopen ertoe te oordelen dat het kunstonderwijs onder het algemene begrip « onderwijs » valt, dat in dat Verdrag is verankerd.

A.10.3. De afdeling wetgeving van de Raad van State heeft zich geïnspireerd op de rechtspraak van de afdeling administratie, die bij haar arrest nr. 32.989 had geoordeeld dat, aangezien het voormelde Verdrag in België in werking is getreden op 6 juli 1983, « de Belgische wetgever geen bepaling kon invoeren die afwijkt van het door hem onderschreven beginsel van de kosteloosheid, zonder zijn internationale verbintenissen te miskennen ». Dat arrest lag in het verlengde van het advies dat de afdeling wetgeving in 1978 had uitgebracht over de wet in ontwerp houdende goedkeuring van het Verdrag, volgens welk advies « zodra het Verdrag in werking is getreden, de Belgische Staat die rechten welke in het Verdrag zijn erkend en reeds in de Belgische rechtsorde zouden zijn verankerd, niet meer zal kunnen opheffen of inperken » (*Gedr. St.*, Kamer, 1977-1978, nr. 188/1, p. 29). Hetzelfde beginsel werd vastgelegd door het Hof van Cassatie in een arrest van 20 december 1990 en door het Arbitragehof in diens voormeld arrest nr. 33/92.

A.10.4. De opzet van het Verdrag maakt het niet mogelijk er louter utilitaristische oogmerken aan toe te schrijven. Artikel 13 ervan preciseert, ten aanzien van het recht op onderwijs, dat het onderwijs « gericht dient te zijn op de volledige ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid en van het besef van haar waardigheid en dat het dient bij te dragen tot de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden », ten einde « een ieder in staat (...) te stellen een nuttige rol te vervullen in een vrije samenleving en het begrip, de verdraagszaamheid en de vriendschap onder alle volken (...) te bevorderen ». De restrictieve interpretatie die de Franse

Gemeenschap eraan geeft, kan derhalve niet worden gevolgd.

A.10.5. De « standstill »-verplichting, zoals zij bij het arrest nr. 33/92 is bevestigd, verzet zich ertegen dat de reeds vóór 1983 verworven kosteloosheid wordt opgeheven, zelfs al is het om redenen die verband houden met de toestand van de openbare financiën.

Ten aanzien van het tweede middel

A.11.1. In het middel worden niet de maatregelen tot uitvoering van het decreet gekritiseerd, maar wel het beginsel dat erin is vervat ten aanzien van het opleggen van een schoolgeld. De ontvankelijkheid van het middel is niet ondergeschikt aan een beroep tegen het besluit tot uitvoering van het decreet. De verzoekers hebben overigens op 1 september 1993 tegen dat uitvoeringsbesluit een beroep ingesteld voor de Raad van State.

A.11.2. De verzoekende partijen betwisten niet dat de wetgever het kunstonderwijs vermocht uit te sluiten van het algemeen vormend onderwijs zonder artikel 17, § 4, van de Grondwet te schenden. Maar hij heeft beide onderwijs vormen gelijk behandeld door hen dezelfde kosteloosheid te laten genieten; op die manier heeft hij het grondwettelijk begrip « onderwijs » in acht genomen en vastgesteld dat het kunstonderwijs onder dat begrip valt. Door in het kunstonderwijs met beperkt leerplan een inschrijvingsgeld in te voeren, heeft het bestreden decreet een onverantwoorde discriminatie ingevoerd tussen twee onderwijsvormen.

A.11.3. Het lage bedrag van het schoolgeld heeft geen belang, aangezien het beginsel ervan discriminerend is.

A.11.4. Erop wijzen dat voor andere onderwijsvormen eveneens moet worden betaald of betogen dat de ontvangen gelden zullen worden aangewend om het kunstonderwijs te financieren, doet niet ter zake. Tot slot is het aanstootgevend dat een « reponsabiliserende » werking van het schoolgeld wordt aangevoerd, hetgeen doet uitschijnen dat de leerlingen er zich lichtzinnig voor inschreven omdat zij door de kosteloosheid ervan werden aangetrokken, terwijl diegenen die zich inschrijven regelmatig de lessen volgen, met moed en volharding.

Aanvullende memories

A.12. Bij een beschikking van 20 januari 1994, genomen met toepassing van artikel 90, derde lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989, heeft het Hof vastgesteld dat het eerste middel tot vernietiging was afgeleid uit de schending van artikel 17, § 3, eerste lid, eerste zin, van de Grondwet, volgens hetwelk « iedereen (...) recht (heeft) op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden ». Ten aanzien van de tweede zin, volgens welke « de toegang tot het onderwijs (...) kosteloos (is) tot het einde van de leerplicht » heeft het Hof de volgende opmerking geformuleerd :

« De partijen zijn het eens over het feit dat de tweede zin van die bepaling geen betrekking heeft op het kunstonderwijs met beperkt leerplan, op grond dat dat onderwijs niet onder de leerplicht valt. Er is geen enkel middel afgeleid uit de eventuele schending van de norm die in die tweede zin tot uitdrukking is gebracht.

Het Hof zou er evenwel toe kunnen worden gebracht ambtshalve te onderzoeken of artikel 12 van het decreet, doordat het eist dat de leerlingen die nog geen 18 jaar zijn een inschrijvingsgeld betalen, in overeenstemming is met die bepaling, eventueel in samenhang gelezen met de eerste zin van hetzelfde lid en met de internationale verbintenissen van België. »

Alle partijen hebben een aanvullende memorie toegezonden binnen de termijn bepaald bij de voormelde beschikking.

Standpunt van de verzoekende partijen

A.12.1. In het middel dat ambtshalve door het Hof zou kunnen worden onderzocht, lijkt een interpretatie te worden voorgesteld volgens welke de zin « de toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht » zou betekenen dat al het onderwijs kosteloos dient te zijn tot het einde van die termijn, zelfs al wordt het niet als verplicht beschouwd. Dat middel zou derhalve als volgt kunnen worden geformuleerd :

Schending, door artikel 12 van het decreet van 21 december 1992, van artikel 17, § 3, eerste lid, eerste en tweede zin, van de Grondwet, doordat de aangevochten bepaling een schoolgeld heeft ingevoerd voor de leerlingen die nog geen 18 jaar zijn, terwijl de bedoelde bepalingen, eventueel in samenhang gelezen met de internationale teksten die België heeft onderschreven, de kosteloosheid van het onderwijs waarborgen tot het einde van de leerplicht, dit wil zeggen tot de leeftijd van 18 jaar.

Een dergelijk middel zou slechts leiden tot de gedeeltelijke vernietiging van de aangevochten bepaling, aangezien het enkel de woorden « tussen 1.000 en 1.500 fr. voor de leerlingen die nog geen 18 jaar zijn bij hun inschrijving » zou treffen. Derhalve handhaven de verzoekende partijen hun andere middelen die kunnen leiden tot de vernietiging van die bepaling in haar geheel.

Standpunt van de Franse Gemeenschapsregering

A.12.2. De kosteloosheid bedoeld in artikel 17, § 3, heeft uitsluitend betrekking op het algemeen vormend onderwijs en die grondwetsbepaling kan niet zo worden geïnterpreteerd dat zij de kosteloosheid zou impliceren van iedere, zelfs buitenschoolse, onderwijsactiviteit voor de leerplichtige leerlingen. Die restrictieve interpretatie is in overeenstemming met het evenzeer restrictieve karakter van artikel 13 van het V.N.-Verdrag, dat enkel de aard van het gevolgde onderwijs in aanmerking neemt (« lager onderwijs - middelbaar onderwijs ») en niet de leeftijd van de leerlingen.

Standpunt van de Vlaamse Regering

A.12.3. De verklarende nota bij het voorstel van de federale Regering tot herziening van artikel 17 van de Grondwet gaf aan dat niet de leerplichtige leeftijd maar wel het verplichte onderwijs als criterium dient te worden aangewend. Dat blijkt ook uit het grondwettelijke debat in de Senaat (*Hand.*, Senaat, B.Z., 1988, zitting van 15 juni 1988, p. 548; *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1988, nr. 100-1/2, p. 84). De woorden « tot het einde van de leerplicht » betekenen derhalve « tot het einde van het middelbaar onderwijs » (in het kader van het verplichte onderwijs). Een dergelijk antwoord lijkt beter overeen te stemmen met de doelstelling van artikel 13 van het V.N.-Verdrag.

In het arrest nr. 12/94 van 3 februari 1994 verklaart het Hof (B.7.2) :

« In de verklarende nota bij het voorstel van de Regering tot herziening van artikel 17 van de Grondwet werd het voorstel voor een nieuwe paragraaf 3, eerste lid, tweede zin, als volgt toegelicht :

'De leerplicht impliceert het leerrecht en dus ook de kosteloosheid van de toegang tot het leerplichtonderwijs.

Het schoolpact en de schoolpactwet bepalen dat het door het Rijk ingerichte of gesubsidieerde basis- en secundair onderwijs kosteloos zijn. Geen enkel rechtstreeks noch onrechtstreeks schoolgeld mag geïnd worden.' (*Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1988, nr. 100-1°, pp. 3-4).

De Grondwetgever van 1988 heeft het reeds in de schoolpactwetgeving verankerde beginsel tot constitutionele en voor het Arbitragehof afdwingbare waarborg verheven volgens hetwelk de toegang tot het onderwijs tot het einde van de leerplicht kosteloos is in de scholen die door de overheid worden ingericht of gesubsidieerd. »

Aldus wordt nu eens verwezen naar het verplichte karakter van het onderwijs, dan weer naar « het einde van de leerplicht ». De eerste verwijzing lijkt aan te geven dat de Grondwetgever de inhoud heeft beoogd van de lessen waarvan hij de kosteloosheid waarborgde; de tweede legt daarentegen de klemtoon op de periode tijdens welke het onderwijs verplicht is. De formulering van artikel 17, § 3, kan beter met de tweede verwijzing worden verzoend dan met de eerste.

- B -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.1.1. De Franse Gemeenschap betwist het belang van de eerste drie verzoekende partijen om in rechte te treden alleen in zoverre de invoering van een inschrijvingsgeld in de academies niet zal leiden tot een vermindering van het schoolbezoek in die instellingen en in zoverre de door het schoolgeld voortgebrachte inkomsten integendeel de opening van nieuwe klassen mogelijk zullen maken.

De weerslag die de gekritiseerde maatregel zal hebben op het schoolbezoek aan de academies en op de betrekkingen van de directeurs en leraars die er werkzaam zijn, is momenteel niet bekend en zal pas kunnen worden geschat nadat de maatregel verschillende jaren is toegepast. Het gevaar van een vermindering van het leerlingenaantal is evenwel voldoende plausibel om aan te nemen dat de aangevochten norm de toestand van de eerste drie verzoekende partijen rechtstreeks en ongunstig zou kunnen raken.

De eerste verzoekster voldoet aan de voorwaarden die een vereniging zonder winstoogmerk moet vervullen om voor het Hof in rechte te treden.

B.1.2. De vierde en de vijfde verzoeker hebben het bewijs geleverd dat de eerstgenoemde en de dochter van de laatstgenoemde aan een academie waren ingeschreven in de loop van het schooljaar 1992-1993. Zij hebben aldus een voldoende belang aangetoond om de invoering van een schoolgeld aan te vechten. Het bewijs van een inschrijving voor het lopende schooljaar kan niet worden geëist, aangezien zij precies ter verdediging aanvoeren dat de maatregel die zij aanvechten een ontradende werking kan hebben. Zij hoeven evenmin aan te tonen dat zij de bij het besluit van 2 maart 1993 vastgestelde vrijstellingen niet kunnen genieten, aangezien de gronden tot vrijstelling, die door de Regering van de Franse Gemeenschap kunnen worden herzien, vreemd zijn aan de in het decreet vastgestelde norm.

B.1.3. De beroepen zijn ontvankelijk.

Ten aanzien van het eerste middel

B.2.1. Artikel 24, § 3, van de Grondwet (vroeger artikel 17, § 3), eerste lid, bepaalt :

« Ieder heeft recht op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden. De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht. »

B.2.2. Artikel 13 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, opgemaakt te New York op 19 december 1966, bepaalt met name :

« 1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag erkennen het recht van een ieder op onderwijs. Zij zijn van oordeel dat het onderwijs gericht dient te zijn op de volledige ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid en van het besef van haar waardigheid en dat het dient bij te dragen tot de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Zij zijn voorts van oordeel dat het onderwijs een ieder in staat dient te stellen een nuttige rol te vervullen in een vrije samenleving en het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle volken en alle rasgemeenschappen, etnische en godsdienstige groeperingen, alsmede de activiteiten van de Verenigde Naties voor de handhaving van de vrede dient te bevorderen.

2. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag erkennen dat, ten einde tot een volledige verwezenlijking van dit recht te komen :

- a) Het lager onderwijs voor allen verplicht en kosteloos beschikbaar dient te zijn;
- b) Het middelbaar onderwijs in zijn verschillende vormen, waarbij inbegrepen het technisch onderwijs en de beroepsopleiding op middelbaar niveau, door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs voor een ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk dient te worden gemaakt;
- c) Het hoger onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs voor een ieder op basis van bekwaamheid gelijkelijk toegankelijk dient te worden gemaakt;
- d) Het basisonderwijs zoveel mogelijk dient te worden gestimuleerd of geïntensiveerd ten behoeve van personen die geen lager onderwijs hebben genoten of dit niet hebben voltooid;
- e) De ontwikkeling van een stelsel van inrichtingen voor onderwijs op alle niveaus met kracht dient te worden nagestreefd, een verantwoord stelsel van studiebeurzen in het leven dient te worden geroepen en de materiële omstandigheden van het onderwijzend personeel voortdurend dienen te worden verbeterd. (...) »

Uit de lezing van voormeld artikel 13.2 blijkt dat voor het « lager onderwijs », het « middelbaar onderwijs in zijn verschillende vormen » en het « hoger onderwijs » onderscheiden bepalingen en behandelingen gelden. Het lager onderwijs dient « voor allen verplicht en kosteloos beschikbaar (...) te zijn »; het middelbaar onderwijs dient « voor een ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk (...) »

te worden gemaakt »; het hoger onderwijs dient « voor een ieder op basis van bekwaamheid gelijkelijk toegankelijk (...) te worden gemaakt ».

Wat het lager onderwijs betreft, is de kosteloosheid een doelstelling die onmiddellijk moet worden verwezenlijkt.

Wat het middelbaar en het hoger onderwijs betreft, moeten de in het Verdrag ingeschreven doelstellingen worden nagestreefd « door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs ».

B.2.3. Artikel 2.1 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten bepaalt :

« Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag verbindt zich maatregelen te nemen, zowel zelfstandig als binnen het kader van de internationale hulp en samenwerking, met name op economisch en technisch gebied, en met volledige gebruikmaking van de hem ter beschikking staande hulpbronnen, ten einde met alle passende middelen, inzonderheid de invoering van wettelijke maatregelen, tot een algehele verwezenlijking van de in dit Verdrag erkende rechten te komen. »

Uit de gecombineerde lezing van artikel 13.2 en artikel 2.1 van het Verdrag blijkt dat de - door het Verdrag opgelegde - gelijke toegankelijkheid van het middelbaar en het hoger onderwijs geleidelijk moet worden ingevoerd in de Verdragsluitende Staten, rekening houdend met de economische mogelijkheden en de situatie van de overheidsfinanciën eigen aan elk van die Staten, en niet volgens strikt uniforme temporele voorwaarden.

Artikel 13.2, *litterae* b) en c), van het Verdrag hebben dan ook geen rechtstreekse werking in de interne rechtsorde en doen op zichzelf geen recht op kosteloze toegang ontstaan tot ander onderwijs dan het lager onderwijs. Wel verzetten die bepalingen - net zoals *littera* a) van hetzelfde artikel - zich ertegen dat België, na de inwerkingtreding van het Verdrag ten aanzien van België - op 6 juli 1983 - maatregelen zou nemen die ingaan tegen de doelstelling van de kosteloosheid, die onmiddellijk moet worden bereikt wat het lager onderwijs betreft en geleidelijk moet worden ingevoerd wat het middelbaar en het hoger onderwijs betreft.

B.2.4. Alvorens de uit het aangevochten decreet voortvloeiende toestand inzake

inschrijvingsgelden te vergelijken met die welke bestond op 6 juli 1983, de datum waarop het Verdrag voor België verbindend is geworden, dient te worden onderzocht of het kunstonderwijs met beperkt leerplan valt onder de begrippen «lager, middelbaar en hoger onderwijs » bedoeld in het Verdrag.

B.2.5. Uit de in artikel 13.1 van het Verdrag vervatte definitie van het recht op onderwijs volgt dat het begrip «onderwijs», bedoeld in het gehele artikel 13, in ruime zin moet worden opgevat. Die interpretatie wordt bevestigd door artikel 13.2.b), dat ten aanzien van het middelbaar onderwijs preciseerd dat dat onderwijs is bedoeld «in zijn verschillende vormen». Daaruit volgt dat het kunstonderwijs niet kan worden geacht geen deel uit te maken van de verschillende onderwijsvormen die bij het Verdrag zijn beschermd.

B.2.6. De verzoekende partijen schrijven dat het vaststaat en niet is betwist dat het kunstonderwijs met beperkt leerplan in 1983, en op ononderbroken wijze tot op heden, kosteloos was.

Het Hof stelt evenwel vast dat de kosteloosheid van het kunstonderwijs met beperkt leerplan op 6 juli 1983 in geen enkele wettekst was vastgelegd.

Zoals het op die datum van kracht was, luidde artikel 12, eerste lid, van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving :

« Het bewaarschool-, lager en secundair onderwijs is kosteloos in inrichtingen van de Staat en in inrichtingen die de Staat krachtens deze wet subsidieert. »

Die kosteloosheid kan zich niet uitstrekken tot het hoger kunstonderwijs met beperkt leerplan, dat geen deel uitmaakt van de vakken die in de leerplannen van het algemeen vormend, lager en middelbaar onderwijs zijn ingeschreven.

Tijdens de debatten die aan de aanneming van het bestreden decreet zijn voorafgegaan, is trouwens meermaals gewag gemaakt van de praktijk van bepaalde academies, die erin bestaat een inschrijvingsgeld te eisen in de vorm van bijdragen (*Doc. C.C.F. 1992-1993, 73, nr. 2, p. 17; C.R.I. 1992-1993, nr. 3, p. 84*).

B.2.7. De invoering, bij het bestreden decreet, van inschrijvingsgelden is derhalve niet strijdig met de «standstill»-verplichting die voortvloeit uit de combinatie van artikel 24 van de Grondwet (vroeger artikel 17) met artikel 13 van het Verdrag, in zoverre die inschrijvingsgelden, wegens het bedrag ervan, zoals het is vastgesteld bij het bestreden decreet, niet als een ernstige en aanzienlijke hinderpaal voor de toegang tot het desbetreffende onderwijs kunnen worden beschouwd. Het aangevochten decreet betekent geen stap achteruit ten opzichte van de situatie die in 1983 bestond, in zoverre het minimum- en maximuminschrijvingsgelden vaststelt en het de Regering van de Franse Gemeenschap belast met het vaststellen van de criteria voor uitzonderingen op de betaling van dat inschrijvingsgeld.

B.2.8. Het kunstonderwijs met beperkt leerplan is trouwens geen onderwijs dat kosteloos zou moeten zijn tot het einde van de leerplicht, met toepassing van de tweede zin van artikel 24, § 3, van de Grondwet.

Blijkens de parlementaire voorbereiding van het vroegere artikel 17 van de Grondwet heeft de Grondwetgever de kosteloosheid van het onderwijs immers gekoppeld aan het verplichte karakter ervan (*Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1988, nr. 100-1°, pp. 3-4). Zijn doel bestond erin het reeds in de schoolpactwetgeving verankerde beginsel, volgens hetwelk de toegang tot het onderwijs tot het einde van de leerplicht kosteloos is in de scholen die door de overheid worden ingericht of gesubsidieerd, tot constitutionele waarborg te verheffen.

Het Hof stelt vast dat artikel 12 van de voormelde wet van 29 mei 1959, sinds de wijziging ervan bij het koninklijk besluit nr. 462 van 17 september 1986, enkel voorziet in de kosteloosheid voor het bewaarschool-, lager en middelbaar onderwijs «met volledig leerplan», onder voorbehoud van de bepalingen toepasselijk op het onderwijs voor sociale promotie. Hieruit volgt dat de schoolpactwetgeving niet bepaalde dat het kunstonderwijs met beperkt leerplan kosteloos was tijdens de duur van de leerplicht. Geen enkel element in de parlementaire voorbereiding van het artikel 24 van de Grondwet (vroeger artikel 17) wijst erop dat de Grondwetgever van dat beginsel van niet-kosteloosheid zou hebben willen afwijken.

B.2.9. Artikel 12 van het bestreden decreet doorstaat de toetsing van de overeenstemming met de vereisten van artikel 24, § 3, van de Grondwet (vroeger artikel 17, § 3), in samenhang gelezen met artikel 13 van het Verdrag.

Het middel is niet gegrond.

Ten aanzien van het tweede middel

B.3.1. De verzoekende partijen betogen dat de bestreden bepaling een bij artikel 24, § 4, van de Grondwet (vroeger artikel 17, § 4) verboden discriminatie invoert tussen het kunstonderwijs met beperkt leerplan, dat kosteloos was en waarvoor thans moet worden betaald, en het algemeen vormend lager en middelbaar onderwijs, die kosteloos blijven.

B.3.2. Artikel 24, § 4, van de Grondwet (vroeger artikel 17, § 4) bepaalt :

« Alle leerlingen of studenten, ouders, personeelsleden en onderwijsinstellingen zijn gelijk voor de wet of het decreet. De wet en het decreet houden rekening met objectieve verschillen, waaronder de eigen karakteristieken van iedere inrichtende macht, die een aangepaste behandeling verantwoorden. »

De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.3.3. De gegevens vermeld in B.2.6, de budgettaire beperkingen die de Franse Gemeenschap aanvoert, de bedoeling diegenen die zich lichtzinnig inschreven te ontmoedigen, alsmede de toename van het leerlingenaantal in het kunstonderwijs zijn objectieve redenen die de decreetgever toestaan, zonder artikel 24, § 4, van de Grondwet (vroeger artikel 17, § 4) te schenden, dat onderwijs aan een inschrijvingsgeld te onderwerpen.

Het middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 19 mei 1994.

De griffier,

De voorzitter,

H. Van der Zwalmen

M. Melchior